linna ettevõtete tulude kõrvutamisel kuludega võlgade tasumise peatüki järele käesoleva aastasaja kuuel esimesel aastal järgmise pildi (rublades):

	1901. a.	1902. a.	1903. a.	1904. a.	1905. a.	1906. a.
Ettevõtted	6 556,50	10 759,50	6444,50	21 785,76	22 597,90	19 518,00
Võlgade tasumine . .	10 054,34	9 910,00	9736,38	22 271,52	21 809,66	21 957,57

Puhaskasu linna ettevõtteist, mis ei lähe %%-de tasumiseks ega võlgade kustutamiseks, vaid jääb linnakassa kasutusse, näitab esmakordselt 1907. a. eelarve, kusjuures gaasivabriku puhas ülejääk 3672,53 rbl. ühes mõnede juba varemini esinevate väiksemate tuludega (tulud linna hobuseist, kuulutustulpadest jne.) andis üldsummas 4617,23 rbl. Edaspidi, kuni ilmasõjani, avaldab see puhaskasu kindlat tõusukalduvust, kuigi üksikud aastad näitavad tunduvaid kõikumisi. Linna ettevõtteist saadav linnakassa kasuks minev puhaskasu kujuneb eriaastail järgmiselt:

1907. a.	4 617,23 rbl.	1913. a.	28 618,49 rbl.
1908. a.	1 981,75 „	1914. a.	20 963,92 „
1909. a.	7 181,35 „	1915. a.	9 699,10 „
1910. a.	6 028,60 „	1916 a	19 228,04 „
1911. a.	11 647,50 „	1917. a.	6 253,15 „
1912. a.	19 369,50 „		

Peab vaid meeles pidama, et linnakassa kasuks näidatud puhaskasu ei vasta sugugi eri-ettevõtete puhaskasudele; iga ettevõte oma iseseisva eri-eelarve ja oma bilansiga näitab linna eelarves, peale maksude linnalt saadud kapitalide tasumiseks, veel vaid teatud osa omast kasust, mis ära tarvitatakse ettevõtte enese tarvete rahuldamiseks: ettevõtte laiendamiseks või kustutusfondi asutamiseks.

Gaasivabrik. Vanim linna ettevõte on gaasivabrik, mis ehitatud 1880. a. ja tähelepandavalt laiendatud ning täiendatud 1908.—1910. a. Kohe algusest peale suutis ta rahuldada linna tarvidused; bilansid näitasid peagi nii head seisukorda, et linnalt saadavaid toetussummasid võidi ära kasutada amortisatsioonikulude katteks (3).

Mis puutub vabriku puhaskasusse, siis tarvitati selle suurem osa vabriku järk-järguliseks laiendamiseks ja täiendamiseks, mida teostati nii 1904./05. kui ka 1912. a. (4). Gaasivabrikus töötavad 3 ahju, igaühes 8 retorti, 2 ahju, kummaski 6 retorti, ja 22 aurukatelt ning 2 aurumasinat.

Mis puutub gaasivabriku rahanduslikesse tulemusisse, üldvalmistuse ulatusse, vabriku väärtusse, võlakoormusse jne., siis saame selle kohta kujutelma järgneva lehekülje tabelist.

Nagu sellest näha, on tabelis näidatud gaasivabriku tegevus üle 30 aasta ulatuva ajajärgu kestel, 1882. a. kuni 1914. aastani, vahet pidamata arenenud. Gaasivalmistus on suurenenud 8,5 miljonit kuupjalalt 1886./7. a. 31,5 miljoni kuupjalani 1914. a.; gaasitorustiku pikkus kasvas 1913. aastaks peaaegu 16 000 süllani; uulivalgustuse gaasilaternate arv kasvas 381-lt 1886./7. a. 536-ni 1914. a. Ühes sellega suurenes ka vabriku ja temaga ühenduses olevate seadete põhiväärtus 218 895 rublalt 1886./7. a. 479 546 rublani 1913. a. Sellele väärtuse tõusule vastab ka kasvav võlakoormus, mis ühes vabrikuseadude väärtuse kahanemise summadega välja teeb 1886./7. a. 229 545 rbl. ja 1913. a. 314 910 rbl. Kahtlemata selgub sellest vabriku suuresti paranenud rahaline seisukord. Tulude- ja kuludesummadest ning nende kõrvutamisest kasu või kahju kindlaksmääramise otstarbel näeme ühelt poolt järjekindlat üldkäibe suurenemist, teiselt poolt aga tegevuse rahaliste tule-

Tartu, lk. 478